

Zelfrijdende vierrijige aardappelrooier: Van rapen tot verzamelrooier

Vier rijen aardappelen tegelijk rooien. Dat vergroot de capaciteit aanzienlijk. Al in de jaren zestig werd de eerste zelfrijdende versie gebouwd.

Tekst: Jannes Hoenderken – Foto's: Archief Nationaal Museum van Historische Landbouwtechniek

De ontwikkeling van de eenrijige verzamelrooier na de Tweede Wereldoorlog maakt een eind aan het oprapen van aardappelen, gerooid met een voorraadrooier. De eerste eenrijers waren zakkenrooiers. Daarbij wordt het loof van de rooiketting geraapt. Losgestort verzamelen in een naastrijdende wagenrooier is de volgende stap. Op de meeste verzamelrooiers van het eerste uur blijft de leestafel intact om kluiten en loofresten te verwijderen. Dat verandert met de uitvinding van de loofrol achter de bovenste rol van de zeefketting. Die trekt het loof tussen de rollen door en voert de massa terug naar de grond. Om beschadigingen te vermijden, wordt de zeefketting bekleed. Bovendien kiest de trekkerbestuurder een zodanige kettingsnelheid dat de grond zo lang mogelijk tussen de aardappelen blijft. Het losgestorte product wordt via stortbakken, transporteurs en boxenvullers in bewaarcellen gebracht.

...Dan maar breed

Echter, de rooisnelheid kent grenzen. Meer capaciteit moet dus uit de breedte komen.

De voorkant van de vierrijige Barth-rooier heeft geen diabolorollen. Naast de motor op de achterkant van Barth-rooier is plaats voor iemand die de dwarsafvoer bedient (zie foto boven).

Rond 1960 verschijnt de getrokken tweerijige rooier, zowel met dwarsafvoerband als met een verzamelbak. Voor een aantal grote landbouwbedrijven is dat niet genoeg. Er moet meer rooicapaciteit worden gegenereerd. Zo ook bij de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen in Numansdorp. Op dat grootlandbouwbedrijf wordt gerooid met vier getrokken tweerijige rooiers. Op het bedrijf worden meer rooibare dagen 'gemaakt' door tractie en rij-aandrijving te scheiden.

Het vermogen van de trekkers (International 624) wordt uitsluitend benut voor de aandrijving van de rooier. Een Caterpillar D 6-rupstrekker trekt deze combinatie voort aan een 20 m lange staalkabel. Die kabel moest zo lang zijn om de wietrekker niet scheef te trekken. Met deze constructie kon na een natte periode weer sneller (soms wel twee dagen eerder) worden gerooid. Op het eind van het 800 m lange perceel bleef het echter modderen, en bovendien vroeg het systeem extra personeel.

Zelfrijdende vierrijige rooier

De eerste zelfrijdende vierrijige rooier wordt midden jaren zestig gebouwd voor en deels ook door Aardappelhandel De Feijter uit Breskens. Bij deze machine zijn twee tweerijige machines samengevoegd, waarna op het geheel een Porsche-motor is opgebouwd. Op zich een opmerkelijke ontwikkeling, van tweerijig getrokken naar vierrijig zelfrijdend. Een dergelijke noviteit trekt veel aandacht, ook die van de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen. Met machinefabriek Barth in 's Gravendeel wordt zelf een machine gemaakt. Ook dit ontwerp gaat uit van twee tweerijige rooielementen die overgaan in een 3 m brede zeefmat. Op het eind gaat de stroom aardappelen

Het tweede model van de vierrijige aardappelrooier van De Feijter heeft aan de voorzijde maar een groot steunwiel.

Ook op deze vierrijer zijn de taken verdeeld. De persoon achterop zorgt voor een minimale valhoogte tijdens de afvoer naar de naastrijdende wagen.

over op de dwarsafvoerband. Machinefabriek Barth, gespecialiseerd in drainagemachines, vond het niet nodig voor de diepteregeling gebruik te maken van diabolorollen. Dat moest de chauffeur op het oog kunnen. Dat beperkte de aandacht voor de valhoogte vanaf de dwarstransporteur zoveel dat er een tweede persoon op de rooier plaats nam om die stroom van duizend kg aardappelen per minuut zo goed mogelijk te begeleiden. Bij het verwisselen van de naastrijdende wagen zette hij de band korte tijd stil. Aan de voorzijde had deze vierrijer twee smalle banden op een spoorbreedte van 1,50 m. Voor voldoende draagvermogen zitten onder de achterzijde twee brede banden op een spoorbreedte van 2,25 m, precies over de uitgezeefde ruggen van de twee buitenste gerooiden rijen. En juist dat laatste gaf bij vochtige zeefgrond problemen, omdat de rooier ging 'drijven' en moeilijk handelbaar werd. Toen enkele jaren later

de zelfrijdende tweerijige rooiers zich aandienen, deed ABH een stapje terug. De vierrijige zelfrijder werd verkocht en maakte plaats voor vier tweerijige Krakei-zelfrijders van Groenewegen, Rozenburg. Voor de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen was daarmee het experiment beëindigd, maar voor De Feijter geenszins. Op basis van hun ervaring bouwden zij een nieuwe tweede zelfrijder met slechts een wiel midden voor de beide rooielementen en - heel bijzonder - met een dwarsafvoerband, die zowel naar links als naar rechts kon draaien. Deze laatste vinding betekent dat maar één keer met de naastrijdende wagen door het gewas hoeft te worden gereden en dat de rijtijden op de kopakker minimaal zijn.

Hoe verder?

In de jaren zeventig heeft de zelfrijdende aardappelverzamelrooier toen niet doorgezet.

Wel veel later. In de zoektocht naar de bestrijding van Rhizoctonia (lakschurft) blijkt deze ziekte toe te slaan na het doodspuiten of branden van het loof. Dat blijkt vermijdbaar te zijn door de aardappelen na loofklappen te rooien en weer onder te dekken, om de knollen te laten afharden. Samon bouwde daarvoor een getrokken vierrijige rooier. Pas in de tweede helft van de jaren negentig introduceren zowel Amac als Grimme weer zelfrijdende aardappelverzamelrooiers. Al met al: innovatieve ontwikkeling zijn soms zo vroeg op de markt dat de praktijk er nog niet rijp voor is. Maar dat is vaak een kwestie van tijd. Er ligt nu echter een ander 'gevaar' op de loer. De hoogproductie rassen vragen eigenlijk ruggen van 90 cm breed en bij een vierrijige rooier komt dat neer op een breedte van tenminste 3,60 m. En dat geeft problemen met de verkeerswetgeving. Wordt het toch drierijig? De tijd zal het leren. ■

Vele jaren later: vierrijig voorraad rooien en na een halve dag eenvoudiger oprapen om minder tarra te krijgen.

